

REVUE PLAV

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 3.2.2006

č.33

Viktoriánská Anglie. . .

Víte, že George Eliot nebyl muž, ale žena, a navíc skvělá spisovatelka? Román s názvem *Middlemarch*, který napsala na konci 60. let 19. století, představuje jeden z největších textů viktoriánské Anglie. Doslova a do písmene. Jeho český překlad čítá něco kolem jednoho tisíce normostran! Snad i to trochu vysvětluje, proč byl do češtiny poprvé přeložen až teď – i když je starý už víc než sto třicet let. To román *Kvítek karmínový a bílý* od Michela Fabera je nepoměrně mladší. Vyšel před čtyřmi roky. Přesto však do dnešního večera rovněž patří. I on se totiž odehrává ve viktoriánské Anglii, pouze v trochu jiných reáliích. Ze salónů a budoárů *Middlemarche* nás přenesou do vykřičených londýnských čtvrtí. Anglie v dobách královny Viktorie zdaleka nebyla jen světem po krk upnutých dam a džentlmenů s aristokraticky zdviženým obočím. . . Zkrátka a dobře, dnešní večer nám dá nahlédnout – hned z několika různých konců – do jednoho pozoruhodného období anglických dějin.

Standa Rubáš

George Eliotová: Middlemarch

(úryvek)

Svatba se slečnou Brookovou se ho rozhodně týkala víc než kohokoli z těch, kdo ji už stačili odsoudit, a já osobně zatím prožívám s větší účastí jeho úspěch než zklamání milého sira Jamese. Pana Casaubona totiž blížící se datum svatby nijak netěšilo a pomyšlení na procházku růžovým manželským sadem, v němž bude podle všech zkušeností cesta lemovaná květy, ho dlouhodobě nelákalo víc než podzemní chodby, v nichž byl zvyklý si svítit na cestu loučí. Sám si nepřiznal – a tím spíš to nemohl ani naznačit někomu jinému – , že ačkoli získal líbeznou a velkodušnou dívku, nepřineslo mu to kupodivu žádnou radost (i tu totiž radil k věcem, které je třeba hledat takříkajíc s lupou v ruce). Mnohokrát si sice procházel pasáže z klasiků, kde se o radosti zamilovaných mluví, jenže takovým procházením se člověk unaví a pak mu zbývá jen málo energie k tomu, aby ta moudra osobně uváděl do praxe.

Chudák pan Casaubon si představoval, že si po dlouhých létech staromládeneckého bádání teď vybere svůj podíl radovánek i s úroky a že pokladnice jeho citů spolehlivě uhradí všechny závazky, které na sebe její majitel vzal; ať jsme totiž seriózní nebo lehkomyšní, všichni se ve svých úvahách zaplétáme do metafor a děláme na jejich základě osudné životní kroky. Panu Casaubonovi teď hrozila melancholie, způsobená paradoxně právě vědomím, že mu štěstí mimořádně přeje. Z vnějších příčin si totiž nijak nedokázal vysvětlit jistou citovou prázdnotu, která se dostavovala právě ve chvílích, kdy by měl podle všeho očekávání prožívat největší štěstí, právě

když vyměňoval šed' lowické knihovny, na niž byl zvyklý, za návštěvy na tiptonském statku. Bylo to únavné a on byl nucen svou únavu skrývat a prožívat ji naprosto osaměle, stejně jako zoufalství, jež mu občas hrozilo, když se plahočil bažinou svého spisování a cíl se zdál pořád stejně daleko. Jeho osamění bylo tou nejhorší samotou ze všech, protože se vyhýbalo soucitu. Pochopitelně si přál, aby Dorothee připadal právě tak šťastný, jak by měl její úspěšný nápadník podle obecného mínění být, a coby spisovatel spoléhal na její mladistvou důvěru a obdiv. Rád v ní vzbouzel nový zájem a ochotu naslouchat a dodával si tak odvahy: v hovorech s ní líčil všechno, čeho dosáhl a chce dosáhnout, se sebedůvěrou pedagoga, která je odrazem žákovy důvěry, a na chvíli unikal před oním chladným pomyslným publikem, které ho v hodinách namáhavé, otupující práce tížilo mlžnými výpary podsvětních stínů. Po tom pimprlovém divadle světových dějin, z něhož převážně sestávalo vzdělání tehdejších dívek, se totiž Dorothee vyprávění pana Casaubona o jeho velké knize zdálo být plné nových náhledů a tehle zážitek objevování, překvapení z toho, že stoikové a alexandrijci se při bližším seznámení jeví jako lidé s myšlenkami ne až tak nepodobnými těm jejím, zatím tlumily její obvyklou touhu po nějaké teorii, která by dokázala propojit její život i zásady s onou úžasnou minulostí a dosáhnout toho, aby i ty nejbližší prameny vědění nějak ovlivňovaly její činy. Takové důkladnější učení teprve přijde – pan Casaubon jí všechno vysvětlí: na další zasvěcování do myšlenek se těšila stejně jako na manželství a její mlhavé představy o obojím se navzájem prolínaly. Pokud by si někdo myslel, že by Dorothea snad stála o podíl na snoubencově učenosti jen pro učenost samu, byl by na velkém omylu. Ačkoli o ní freshittští a tiptonští tvrdili, že je chytrá, v kruzích, jejichž přesnější slovník definuje chytrost jako pouhou schopnost nabývat a používat vědomostí bez ohledu na charakter, by to nepovažovali za výstižný popis. Veškerá její touha po poznání se vlévala do proudu vřelé lidské účasti, kterým se obvykle nechávala unášet ve svých myšlenkách a duševních hnutích. Nechtěla se znalostmi zdobit – vystavovat je navenek, nepropojené s nervy a krví, které uváděly v život její činy, a kdyby napsala knihu, udělala by to jako svatá Tereza jedině na příkaz vyšší instance, schopné zapůsobit na její svědomí. Přece ale toužila po něčem, co by její život naplnilo racionálním a zároveň vroucným snažením – a jelikož doby zjevných rad i duchovních vůdců minuly a jelikož modlitba jen umocňovala touhu, ale nedávala žádný návod k naplnění, jakou lampou si měla svítit na cestu, když ne věděním? Olej do ní mají jistě jedině učenci – a kdo by mohl být učenější než pan Casaubon?

Dorotheino radostné a vděčné očekávání tedy v těch krátkých týdnech námluv nedostalo žádnou trhlinu, a ačkoli její nápadník občas pociťoval určitou prázdnotu, nemohl to ani v nejmenším přičítat odlivu jejího láskyplného zájmu.

Roční období bylo natolik příznivé, že bylo možné podniknout svatební cestu až do dalekého Říma, na čemž panu Casaubonovi velmi záleželo, protože si chtěl prohlédnout jakési rukopisy uchovávané ve Vatikánu.

„Stejně lituji, že s námi nejede vaše sestra,“ řekl jednou ráno, nedlouho poté, co se potvrdilo, že Celie jet nechce a že Dorothea po její společnosti netouží. „Budete muset být dlouhé hodiny sama, Dorotheo, protože okolnosti mě nutí ten čas, který strávíme v Římě, maximálně využít, a kdybyste měla nějakou společnost, připadal bych si svobodnější.“

Slova „připadal bych si svobodnější“ se Dorothey nepřijemně

dotkla. Poprvé jí při hovoru s panem Casaubonem zrudly tváře podrážděním. „Asi jste mi špatně rozuměl,“ řekla, „jestli si myslíte, že nedokážu pochopit cenu vašeho času – a že se ochotně nevzdám všeho, co by vám bránilo ho co nejlíp využít.“

„To je od vás moc hezké, má drahá Dorotheo,“ odpověděl pan Casaubon, který si vůbec nevšiml, že se jí to dotklo, „ale kdybyste měla společníci, svěřil bych vás obě průvodci a mohli bychom tak využít čas k dvojímu účelu.“

„Prosím vás, už o tom nemluvte,“ řekla Dorothea trochu povýšeně. Hned se ale zalekla, že to přehnal, obrátila se k němu, dotkla se jeho ruky a už jiným tónem dodala: „Nedělejte si o mě starosti, prosím. Můžu si o samotě promyslet spoustu věcí. A paní Tantrippová mi bude jako společnice úplně stačit, postará se, oč bude třeba. Celií bych vedle sebe nesnesla: jen by se s námi trápila.“

Nadešel čas se převléknout. Ten večer se měla konat slavnostní večeře, poslední z večírků, které se na Grange pořádaly, jak bylo před svatbou zvykem, a Dorothea byla ráda, že se může po zazvonění hned vzdálit, jako by se na večer potřebovala připravit pečlivěji než obvykle. Styděla se za svoje podráždění, jehož příčiny nemohla ani sama pro sebe pojmenovat. Třebaže nechtěla být neupřímná, její odpověď se nedotkla toho, co ji doopravdy zranilo. To, co řekl pan Casaubon, bylo úplně rozumné, ale přesto jí po jeho slovech prokmitl hlavou neurčitý pocit, že se k ní chová jako cizí člověk.

Co je to za divnou sobeckou slabost, říkala si v duchu. Vždyť když budu mít manžela, který mě v tolika věcech převyšuje, musím mít přece na paměti, že mě potřebuje míň než já jeho.

Když se Dorothea ujistila, že pan Casaubon má ve všem pravdu, znovu se uklidnila, a když ve svých stříbrošedých šatech vcházela do salónu, byla přímo ztělesněním vyrovnané důstojnosti – tmavohnědé vlasy, rozdělené jednoduchou pěšinkou a vzadu stočené do velkého uzlu, dokonale ladily s jejím chováním a výrazem, jimiž se ani v nejmenším nesnažila udělat na někoho dojem. Někdy vypadala Dorothea ve společnosti tak uvolněně, jako by to byla sama svatá Barbora vyklánějící se ze své věže do průzračného vzduchu; jakmile ji ale nějaký podnět zvenčí přiměl k reakci, působily po takových chvílích klidu její emoce a slova o to důrazněji.

Ten večer o ní mezi hosty přirozeně padlo mnoho poznámek, protože se u Brookových sešla velká společnost, co do mužské účasti rozmanitější než na kterémkoli z předchozích večírků, jež se na Grange konaly od té doby, co u pana Brooka začaly bydlet jeho neterě, a hovory tedy probíhaly ve dvojicích a trojicích víceméně nesourodých. Byl tu nově zvolený starosta Middlemarche, jenž byl majitelem malé továrny, jeho švagr, bankéř a filantrop, který byl ve městě natolik výraznou figurou, že ho podle své slovní zásoby někteří nazývali metodistou a jiní pokrytcem, a byli tu také různí příslušníci svobodných povolání. Paní Cadwalladerová se nechala slyšet, že Brooke si začíná předcházet middlemarchské voliče, ale ona má radši sedláky u desátkové večeře, kteří jí skromně připijí na zdraví a nestydí se za nábytek po dědečkovi. Před reformou, která podstatně přispěla k politickému uvědomování obyvatelstva, se totiž v tomhle koutě Anglie vnímaly ostřeji společenské než politické rozdíly a pestrou skladbu hostů z různých vrstev tedy lidé brali jako projev páně Brookovy přílišné uvolněnosti, způsobené nezřízeným cestováním a nadměrnou konzumací myšlenek.

Jen co Dorothea vyšla z jídelny, naskytla se příležitost k několika emotivním poznámkám.

„To je ale ženská, ta slečna Brooková! Mimořádně pěkná, přísambůh!“ pravil pan Standish, starý právník, který se tak dlouho staral o záležitosti statkářské šlechty, až se sám stal statkářem – a své „přísambůh“ teď pronesl patričně hluboce, jako by to byl erb pečetící slova význačného muže.

Zdalo se, že se pan Standish obrací svou poznámkou k bankéři Bulstrodeovi, ale ten neměl rád neomalenost a nesnášel, když někdo bral jméno Boží nadarmo, a tak jen pokývl hlavou. Mezitím se těch slov chytil pan Chichely, starý mládenec mezi čtyřicítkou a padesátkou, milovník lovu, který obličejem připomínal velikonoční kraslici, na hlavě měl několik pečlivě naaranžovaných vlasů a z jeho držení těla bylo znát, že si je vědom své důstojnosti.

„Ano, ale můj typ to není. Já dávám přednost ženám, co se trochu víc snaží se nám zalíbit. Ženě sluší špetka rafinovanosti – měla by být trošku koketa. Mužský má rád hozenou rukavici. Čím víc se ženská snaží vás dostat, tím líp.“

„Na tom něco je,“ poznamenal pan Standish, který byl žoviálně naladěný. „A většina jich takových je, přísambůh. Nejspíš to slouží nějakým vyšším záměrům: Prozřetelnost je tak stvořila, nemám pravdu, Bulstrode?“

„Já osobně bych koketerii připisoval působení jiných mocností,“ pravil pan Bulstrode. „Podle mě je to spíš ďáblovo dílo.“

„No jistě, každá ženská by měla mít v sobě kus čerta,“ přitakal pan Chichely, jemuž pozorování krásného pohlaví zjevně poněkud zdeformovalo teologické představy. „A nejradši mám blondýnky s labutí šíjí, co se tak krásně nesou. Mezi námi, starostova dcera se mi zamlouvá víc než slečna Dorothea i slečna Celie. Kdybych se chtěl ženit, dal bych slečně Vincyové přednost před nimi oběma.“

„Tak do toho, do toho,“ povzbuzoval ho žertem pan Standish, „jak vidíte, dneska jsou v kursu padesátníci.“

Pan Chichely významně zavrtěl hlavou: nehodlal si koledovat o sladké „ano“ od ženy, kterou by si sám vybral.

Slečna Vincyová, jež měla tu čest být jeho ideálem, samozřejmě na večírku chyběla, protože pan Brooke se svým heslem „všeho s mírou“ přece jen nechtěl, aby se jeho neteře setkaly s dcerou middlemarchského továrníka jinde než na veřejnosti. Ženská část společnosti nezahrnovala nikoho, vůči komu by mohly mít lady Chettamová nebo paní Cadwalladerová nějaké výhrady. Paní Renfrewová, vdova po plukovníkovi, měla totiž nejen bezvadné vychování, ale navíc vzbuzovala zájem svou chorobou, nad níž si lékaři lámali hlavu a u níž by bylo pro úspěšné vyléčení možná zapotřebí doplnit odbornou erudici ještě špetkou šarlatánství. Lady Chettamová, která připisovala své pozoruhodné zdraví domácímu hořkému pivu a nepřetržité lékařské péči, se s velkým vypětím obrazotvornosti vžila do popisovaných příznaků paní Renfrewové a prožívala s ní neuvěřitelnou neúčinnost všech posilujících léků.

„Kam se z těch léků ztrácí všechn ten posilující účinek, má milá?“ podivila se ta vlídná, ač impozantní dáma, a když pozornost paní Renfrewové upoutalo něco jiného, zadumaně se obrátila k paní Cadwalladerové.

„Posiluje tu nemoc,“ pravila paní rektorová, která byla tak urozená, že se také musela amatérsky zabývat medicínou. „Všechno závisí na tom, jakou má kdo přirozenost: někomu se v těle vyrábí tuk, někomu krev a někomu zase žluč – tak to vidím já. A všechno, co takový člověk sní a vypije, mu slouží jako surovina.“

„V tom případě by měla brát léky, které ji oslabí – chci říct tu nemoc, pokud máte pravdu, má drahá. A to, co říkáte, zní rozumně.“

„Ovšemže je to rozumné. Vezměte si dva druhy brambor, co rostou ze stejné hlíny. Jedny jsou pořád vodnatější –“

„Á! Jako chudinka paní Renfrewová – moje řeč. Vodnatelnost! Ještě nic neatéká – všechno je to vevnitř. Podle mě by měla brát léky, co z ní tu vodu vytáhnou, nemyslíte? – Nebo vysušovací horkovzdušnou lázeň. Existuje spousta odvodňovacích kůr.“

„Ať zkusí brožury jistého pána,“ poznamenala polohlasem paní Cadwalladerová, protože viděla vcházet pánskou společnost. „Ten je suchý až dost.“

„Kdo, má milá?“ zeptala se lady Chettamová, roztomilá dáma, jež nebyla natolik bystrá, aby zkazila paní Cadwalladerové požitek z vysvětlení. „Přece ženich – Casaubon. Od zasnub se nám sesychá ještě rychleji: to bude tím žářem vášně.“

„Ten na tom asi se zdravím není nijak valně,“ prohlásila lady Chettamová ještě tlumeněji. „A to jeho bádání je taková suchá, nezáživná práce, přesně jak říkáte.“

„Bodejť, vedle sira Jamese vypadá jako Smrták, kterému na tu slávu potáhli lebku kůží. Dejte na mě: do roka a do dne ho ta holka bude nenávidět. Teď k němu vzhlíží jako k pánubohu a za nějakou dobu bude u druhého extrému – ode zdi ke zdi. Taková jankovitá povaha!“

„To je strašné! Bude zřejmě tvrdohlavá. Ale povězte mi – vy o něm víte všechno – je to hodně špatné? Jaký on vlastně je?“

„Jaký? Je jako špatně předepsaný lék – nechutný už od pohledu, a když si ho vezmete, zaručeně se vám přitíží.“

„Nic horšího si nedovedu představit,“ odušila lady Chettamová, která si takový lék uměla představit natolik živě, že zřejmě získala naprosto přesný obrázek o páně Casaubonových nectnostech. „Ale James nedá na slečnu Brookovou dopustit. Říká, že i tak by se v ní jiné ženy mohly zhlížet.“

„To říká jen ze zdvořilosti. Celinka se mu líbí víc, na to můžete vzít jed, a ona mu taky přeje. Doufám, že vám se Celinka zamlouvá?“

„Jistě – má mnohem radši muškáty a připadá mi taková povolenější, i když nemá tak pěknou postavu. Ale když už jsme mluvily o lécích – povězte mi něco o tom novém mladém doktorovi, panu Lydgateovi. Prý je úžasně inteligentní: rozhodně na to vypadá – má takové klenuté čelo. . . “

„Má dobré vychování. Slyšela jsem, jak si povídali s Humphreym. Mluvit umí.“

„Ano. Pan Brooke říká, že je příbuzný Lydgateových z Northumberlandu, to je moc dobrá rodina. U obyčejného praktika by to člověk nečekal. Já osobně vidím radši, když má doktor blíž ke služebnictvu; takoví často bývají ještě chytřejší. Ujišťuju vás, že na diagnózy chudáka Hickse jsem se mohla naprosto spolehnout: nepamatuju si, že by se někdy mýlil. Byl dost drsný, takový rezník, ale znal mě dokonale. Byla to pro mě rána, když tak najednou umřel. No ne, podívejte, s jakým zaujetím se slečna Brooková baví s tím panem Lydgateem!“

„Ta s ním probírá chalupy a špitály,“ poznamenala paní Cadwalladerová, jež měla bystré uši i schopnost domýšlet si souvislosti. „Nejspíš to bude nějaký filantrop, takže ho určitě vezme pod křídla Brooke.“

„Jamesi,“ ozvala se lady Chettamová, když se její syn přiblížil, „přiveď mi sem pana Lydgatea a představ nás. Chci si ho vyzkoušet.“

Vzápětí ona milá dáma prohlásila, jak ji těší, že se může s panem Lydgateem seznámit, protože slyšela o jeho úspěších s novou metodou léčení horečky.

Pan Lydgate jako každý správný lékař uměl vyslechnout s dokonale vážnou tváří sebevětší nesmysl a jeho tmavé, upřeně hledící

oči mu dodávaly vzhled zaujatého posluchače. Stěží by se našel dokonalejší protiklad k oplakávanému Hicksovi, zejména pokud jde o jistou nedbalou eleganci Lydgateova oblékání i vyjadřování. Přesto přese všechno si získal velkou důvěru lady Chettamové. Potvrdil jí to, o čem byla přesvědčena, totiž že její tělo reaguje zcela specificky, protože připustil, že každé tělo reaguje specificky, a nepopřel, že to její může reagovat specifičtěji než ostatní. Nebyl zastáncem drastického srážení horečky a pouštění žilou, ale nedoporučoval ani přemíru portského s chininem, a když s něčím vyjadřoval souhlas, říkal „to je možné“ s tak uctivým výrazem, že si lady Chettamová utvořila velmi příznivé mínění o jeho lékařských schopnostech.

„Ten váš chráněnc se mi opravdu zamlouvá,“ prohodila k panu Brookovi těsně před odchodem.

„Chráněnc? Prosím vás! Kdo to má být?“ podivil se pan Brooke.

„Mladý Lydgate, ten nový doktor. Podle mě výtečně zná svoje řemeslo.“

„Ách, Lydgate! To není můj chráněnc – jen jsem kdysi znával jeho strýce, a ten mi o něm napsal. Ale myslím, že to bude znamenitý doktor – studoval v Paříži, znal se s Broussaisem, má nápady. . . Chce pozvednout medicínu.“

„Lydgate má spoustu úplně nových nápadů, co se týká okysličování krve, stravovacího režimu a tak dále,“ pokračoval pan Brooke, když se náležitě rozloučil s lady Chettamovou a vrátil se jako hostitel ke skupince middlemarchských.

„Ále, u všech čertů, vám to připadá rozumné? Stavět se proti starým dobrým metodám, které udělaly z Angličanů to, co jsou?“ ozval se pan Standish.

„Úroveň lékařských znalostí je u nás velmi nízká,“ podotkl pan Bulstrode, který mluvil polohlasem a vypadal poněkud nezdravě. „Za sebe mohu říci, že příchod pana Lydgatea vítám. Doufám, že mu časem budu moci bez obav svěřit vedení naší nové nemocnice.“

„To je všechno moc hezké,“ opáčil pan Standish, který neměl pana Bulstrodea rád. „Jestli ho chcete nechat, ať si zkouší ty svoje experimenty na pacientech ve vaší nemocnici a pár lidí milosrdně zabije, prosím. Ale nebudu platit z vlastní peněženky za to, aby na mě někdo dělal pokusy a nakonec mě nechal vykrvácet nebo co. Mám radši krapet prověřenou léčbu.“

„Lepší vykrvácet finančně, než doopravdy, ehm. . . co, Standishi?“ kývl pan Brooke na právníka.

„No když to berete takhle!“ opáčil pan Standish jen s takovou mírou znechucení nad tímhle neprávnickým slovíčkařením, jakou si člověk může dovolit vůči významnému klientovi.

„Já bych byl vděčný za každou kúru, která mě vyléčí, a přitom ze mě neudělá kostlivce jako z chudáka Graingera,“ poznamenal starosta, růžolící pan Vincy, podle nějž by se malíři mohli učit míchat zdravou tělovou barvu a jenž představoval ostrý kontrast k františkánské bledosti pana Bulstrodea. „Když je člověk při těle, alespoň s ním nemoc tak snadno nezacloumá, jak někdo prohlásil – a podle mě moc trefně.“

Pan Lydgate samozřejmě nebyl v doslechu. Odešel z večírku brzy a byl by se tam hrozně nudil, nebýt několika nových lidí, jimž byl představen, a mezi nimi zejména slečny Brookové, jejíž mladistvý půvab, blížící se sňatek s tím zchátralým učencem a zájem o společensky prospěšné věci působily svou neobvyklou kombinací pikantně.

Má dobré srdce – to krásné děvče –, ale všechno bere trochu moc vážně, pomyslel si. S takovými ženami je těžká řeč. Všechno by si chtěly odargumentovat, jenže při své nevzdělanosti nedokážou ni-

kdy proniknout k jádru věci, a tak se nakonec řídí jen svým mravním cítěním a udělají to, co jim zrovna připadá nejlepší.

Slečna Brooková zjevně nevyhovovala vkusu pana Lydgatea o nic víc než vkusu pana Chichelyho. V očích posledně jmenovaného, jehož úsudek byl už zralý, představovala vyslovený omyl přírody, speciálně určený k tomu, aby otrásal jeho důvěrou v zákonitost tohoto světa, zahrnující též přizpůsobování krásných dívek brunátným starým mládencům. Lydgate ale takové zralosti ještě nedosáhl a nedalo se vyloučit, že v budoucnu zažije něco, co změní jeho názor na nejdůležitější přednosti ženy.

Slečnu Brookovou ale ani jeden z našich dvou pánů pod jejím dívčím jménem už znovu nespatriil. Zanedlouho po onom večírku se stala paní Casaubonovou a vydala se na cestu do Říma.

přeložila Zuzana Šťastná

Michel Faber: Kvítek karmínový a bílý

Část první: V ulicích

Kapitola první

Pozor, kam šlapete. A buďte ve střehu, ještě se vám to bude hodit. Město, do něhož vás vedu, je rozlehlé a spletité a vy jste do něj zavítali poprvé. Možná si představujete, že ho dobře znáte z jiných příběhů, které jste četli, ale ty příběhy vám nadbíhaly, vítaly vás jako přátele, chovaly se k vám, jako byste sem patřili. Věc se má tak, že jste vetřelci z úplně jiného času a místa.

Když jsem poprvé zachytila váš pohled a vy jste se rozhodli jít se mnou, nejspíš jste si mysleli, že sem prostě dorazíte a uděláte si pohodlí. A teď tu skutečně jste a najednou vás někdo v třesnutém mrazu vede neproniknutelnou tmou, škobrtáte po nerovné ulici a nic nepoznáváte. Rozhlížíte se doleva a doprava, mrkáte v ledovém větru, uvědomujete si, že jste vešli do neznámé ulice, dvou řad neosvětlených domů plných neznámých lidí.

A přece jste si mne nevybrali naslepo. Byla vzbuzena jistá očekávání. Upejpavost stranou: doufali jste, že uspokojím všechny vaše touhy, které jste ze samé plachosti nedokázali ani pojmenovat, anebo že si se mnou alespoň užijete. Teď váháte, pořád se mě držíte, ale máte nutkání pustit se mne. Když jste se mě poprvé chopili, nenadáli jste se, že budu tak silná, ani jste neočekávali, že vás popadnu tak pevně a rychle. Do tváří vás bodá déšť se sněhem, ostré jehličky tak mrazivé, až pálí, jako žhnoucí oharky ve větru. V uších vás začíná bolet. Ale nechali jste se svést na scestí a teď už je pozdě se obrátit zpátky.

V tuhle hodinu je noc popelavá, černošedá a téměř čitelná, tak jako netknuté stránky spáleného rukopisu. Klopýtáte kupředu do obláček vlastního vydýchaného vzduchu, pořád za mnou. Dlažební kostky pod vašima nohama jsou mokré a zaneřáděné, vzduch je mrazivý, kyselý a páchne po pomalu se rozkládajícím trusu. Znedaleka se ozývají opilecké hlasy, těch pár zaslechnutých slov ovšem nezní jako pečlivě vybraný úvodní proslov velkého romantického dramatu; spíš si snažně přejete, aby se ty hlasy již nepřiblížily.

Hlavní postavy tohoto příběhu, s nimiž se chcete důvěrně seznámit, stále zůstávají daleko. Nečekají na vás; nic pro ně neznamenáte. Jestli si myslíte, že kvůli vám vstanou z vyhrátých postelí a půjdou vám těch několik mil naproti, pak se mýlíte.

Možná vás tedy napadne: proč jsem vás sem přivedla? Proč otálím a neseznámím vás s lidmi, o kterých jste si mysleli, že je brzy uvidíte? Odpověď je jednoduchá: jejich služebnictvo by vás nepustilo dovnitř.

Chybí vám ty správné známosti, a proto jsem vás sem zavedla: abyste si je udělali. Osoba, která nic neznamena, vás musí představit člověku, který skoro nic neznamena, a tento člověk dalšímu a tak dále a tak podobně, až nakonec můžete překročit práh a jste takřka jedním z rodiny. Proto jsem vás přivedla sem do Church Lane ve čtvrti St Giles: našla jsem pro vás toho pravého.

Musím vás ale předem varovat, že vás představuji na společenském dně, posledním z posledních. Od bohatství Bedford Square a Britského muzea jsme možná jen pár set metrů, ale dělí nás od něj New Oxford Street jako řeka příliš široká, než aby šla přeplavat, a vy jste na špatné straně. Ujišťuji vás, že princ velšský si nikdy nepotřásl rukou s obyvateli této ulice, dokonce tu nikomu ani letmo nepokývl hlavou, ba ani pod pláštěm noci nevyzkoušel zdejší prostitutky. A třebaže v Church Lane žije víc nevěstek než takřka v kterékoli jiné ulici v Londýně, jejich úroveň neodpovídá nárokům urozených pánů. Pro znalce je koneckonců žena mnohem víc než zdechlina, ti vám neprominou, že postele tu jsou špinavé, pokoje bídne vybavené, krby studené a že venku nečekají drožky.

Stručně řečeno, tohle je úplně jiný svět, kde prosperita je bájný sen stejně vzdálený jako hvězdy. Church Lane je z těch ulic, kde i kočky jsou z nedostatku masa vyzáblé a oči mají zapadlé, z těch ulic, kde byste muže, kteří se označují za dělníky, jen těžko přistihli při dělné práci a kde takzvané pradelny jen zřídka perou prádlo. Dobrodějové tu nemohou prokázat žádné dobro, místní je odsud vyženou, ať si jdou po svých se zoufalstvím v srdci a s lejnem na botách. Vzorová ubytovna pro prokazatelně chudé, již tu před dvaceti lety otevřeli za velkých filantropických fanfár, dávno upadla do rukou osob špatné pověsti a hrozivě zchátrala. Z ostatních, věkovitějších domů číší podzemní chlad, přestože jsou dvě až tři podlaží vysoké – jako kdyby je vykopali z hluboké jámy, jako by šlo o rozkládající se archeologické pozůstatky ztracené civilizace. Staletí staré budovy se opírají o berle z železného potrubí; na rozpraskaná a zvetšelá místa jim majitelé přikládají léčivé obklady ze štuku, ovinují je smyčkami prádelních šňůr, flikují je hničícím dřevem. Střechy, to je jedna velká bláznivá změť, horní okna popraskaná a začernalá jako cihlové zdivo a obloha nad nimi vypadá pevnější než vzduch, klenutý strop jako skleněná střecha továrny či železniční stanice – kdysi dávno byla jasná a průhledná, dnes zatažená špínou.

Jenže vy jste dorazili za deset minut tři uprostřed mrazivé listopadové noci, a tak nemáte chuť kochat se výhledem. Ze všeho nejdřív musíte vymyslet, jak uniknout chladu a tmě, abyste se dostali pod střechu a k tomu, co jste si slibovali už od prvního doteku se mnou: informacím intimní povahy.

Krom slabého světla plynových lamp pouličního osvětlení na vzdálených rozích ulice nevidíte v Church Lane jediné světlo, ale to proto, že vaše oči přivykly výmluvnějším známkám bdění, než se lze nadít od chabé záře dvou svíček za ukoptěnými okenními tabulkami. Přicházíte ze světa, kde lze tmu vymést jediným zmáčknutím vypínače, ale život dokáže rozdat karty i jinak. Může se stát, že nebudete mít ruku plnou trumfů. Pojdte se mnou do místnosti, kde se svítí. Dovolte mi, abych vás zatáhla dovnitř zadním vchodem, nechte se vést stísněnou chodbou, která smrdí po zvolna pobublávajícím koberci a špinavém prádle. Dovolte mi, abych vás zachránila před zimou. Vyznám se tu.

Na těch schodech dejte pozor, kam šlapete; některé jsou shnilé.

Vím které; věřte mi. Došli jste tak daleko, proč tedy nezajít o kousek dál? Trpělivost je ctnost a bude bohatě odměněna.

Přirozeně – já jsem se o tom nezmínila? – vás teď opustím. Ano, bohužel je tomu tak. Ale zanechám vás v dobrých rukou, výborných rukou. Tady, v té světničce v podkroví, navážete první důvěrnější známost.

Je to milá dušinka; bude se vám líbit. A jestli ne, příliš na tom ne-sejde: jakmile vás navede na správnou cestu, můžete ji bez dalších cavyků opustit. Za pět let, co se protlouká světem, se nedostala ani na dohled dámám a pánů, mezi nimiž se budete později pohybovat; pracuje, žije a dozajista umře v Church Lane, napevno uvázaná k téhle barabizně.

Tak jako mnoho prostých žen, obzvláště prostitutek, se jmenuje Caroline a zastihnete ji, jak dřepí nad velkou keramickou mísou po okraj naplněnou vlažným roztokem vody, kamence a síranu zinečnatého. Improvizovanou štětkou, pozůstávajícím z dřevěné lžice omotané starým obvazem, se teď pokouší otrávit, vysát či jinak zničit to, co jí dovnitř vpravil muž, s nímž jste se těsně minuli. Caroline štětku znovu a znovu namáčí a voda je čím dál špinavější – což je pro ni jasné znamení, že sémě toho chlapa krouží uvnitř mísy, a ne v ní.

Jak se utírá lemem dlouhé košile, povšimne se, že světlo z obou svíček slábne: jedna z nich už není víc než blikotající pahýl. Zapálí novou? Nu, to záleží na tom, kolik je hodin, a Caroline nemá hodiny – ostatně jako valná většina lidí v Church Lane. Jen pár lidí ví, jaký rok se píše, nebo dokonce to, že mělo uplynout osmnáct a půl století od té doby, co jednoho židovského buřiče odvěkli na popraviště za rušení veřejného pořádku. V téhle ulici nechodí lidé spát v nějakou určenou hodinu, ale když se zpíjí ginem, nebo když jsou tak vyčerpaní, že už nemají sílu dál někomu ubližovat. V téhle ulici se lidé budí, když opium v cukrových vodičkách jejich dětí přestane ty chudinky držet na uzdě. V téhle ulici se slabší povahy odplazí do postele hned po západu slunce, leží vzhůru a poslouchají krysy. Do této doléhají církevní zvony a státní fanfáry jen velmi, velmi slabě. Caroline jako hodiny poslouží zatažená obloha a její světélkující obsah. Slova „tři hodiny ráno“ jsou pro ni možná bezobsažná, ale zato dokonale rozumí postavení měsíce oproti domům přes ulici. Chvilí se u okna snaží prohlédnout skrz tabulky potažené zmrzlou špinou, pak zakroučí klíčkou a jemným tlakem okno otevře. Hlasité prasknutí ji na chvíli vyděsí, jestli snad nerozbila sklo, ale to se jen láme led. Jeho střepinky se sypou na ulici pod ní.

Tentýž vítr, který zatvrdil led, teď zaútočí na Carolinino polonahé tělo, celý dychtivý udělat z lesklé kapičky potu na husí kůži jejího řadra blyštivou jinovatku. Caroline vezme roztřepený límec volné košilky do ruky, zatne ji v pěst a přitáhne si ji těsně až ke krku. Cítí, jak jí tvrdne bradavka přitisknutá na předloktí.

Venku vládne takřka naprostá tma, neboť nejbližší kandelábr je šest domů od ní. Dláždění Church Lane již není jako pocukrované, v plískanici se sněhový poprašek rozpustil, takže dole zůstaly hroudy a chuchvalce břechky, které v nažloutlém světle plynových lamp připomínají monstrózní výrony semene.

Svět tam venku vám připadá opuštěný, když se zatajeným dechem stojíte za ní. Ale Caroline ví, že další holky jako ona jsou ještě vzhůru, stejně jako metaři, strážníci a zloději, i blízká lékárna má otevřeno, kdyby snad někdo potřeboval laudanum. Na ulicích jsou pořád opilci, kteří buď usnuli s nedozpívanou písničkou na rtech, nebo právě umírají zimou, a ano, je dokonce možné, že kolem obchází nějaký chlípník a hledá lacinou holku. Caroline zvažuje, že se obleče, vezme si šálu a zkusí štěstí v přilehlých ulicích. Má hluboko

do kapsy, protože většinu dne prospala a pak si nechala ujít svolného klienta – nepozdával se jí jeho kukuč, připadal jí jako syfilitik. Teď lituje, že ho nechala jít. Už měla dávno vědět, že nemá cenu čekat na ideálního chlapa.

Na druhou stranu, kdyby měla znovu vyrazit, musela by zapálit další dvě svíčky, své poslední. Musí vzít v potaz i nevlídné počasí: při těch prostocvicích v posteli se člověku pěkně rozehřeje a pak vyjde ven a celý zase prochladne; kdysi dávno jí jeden medik při natahování kalhot řekl, že takhle se dá chytout zápal plic. Caroline chová k zápalu plic zdravou úctu, i když si ho plete s cholerou a má za to, že při kloktání ginu s bromidem by měla dobrou šanci na přežití.

Jacka Rozparovače se bát nemusí, na něj je ještě čtrnáct let brzy a do té doby, než přijde na scénu, zemře z více či méně přirozených příčin. A on se do St Giles stejně nebude obtěžovat. Jak jsem vás už upozorňovala, představuji vás na společenském dně.

Obzvláště jedovatý poryv větru přinutí Caroline zabouchnout okno a zase se neprodyšně uzavřít v krabicovitém pokojíku, který není její a jež si ani přesně vzato nepronajímá. A protože nechce být líná coura, ze všech sil se snaží představit si, jak venku kráčí s tajuplným výrazem, zkouší vyvolat představu potenciálního kunčofta, který vystoupí ze tmy a řekne jí, že jí to sluší. Nepřipadá jí to pravděpodobné.

Caroline si promne tvář hrstí svých vlasů, vlasů tak hustých a černých, že se jimi s obdivem probírají i ti největší hrubiáni. Jsou velmi jemné, dýchá z nich teplo a na tvářích a očních víčkách ji příjemně hladí. Když ale ruce odtáhne, zjistí, že jedna svíčka utonula v loužičce tuku, zatímco ta druhá se stále snaží udržet planoucí hlavičku nad ní. Den skončil, musí si to přiznat, víc si toho dnes nevydělá.

V rohu jinak prázdné místnosti se prohýbá zkrabacená a zpola rozpáraná postel připomínající obvázanou končetinu, kterou kdosi nemoudře a nevybíravě začal vytírat špinavou podlahu. Konečně přišel čas využít tuto postel ke spánku. Caroline velmi opatrně vklouzne pod deku, tak aby podpatky neprotrhla oslizlé prostěradlo. Boty si sundá později, až jí bude tepleji a přestane ji být protivné pomyslení na to, jak bude muset rozepnout ty dlouhé řady knoflíků.

Knot zbývající svíčky utone dřív, než se na něj stačí naklonit a sfouknout ho. Caroline spočine hlavou na polštáři páchnoucím po alkoholu a mnoha a mnoha čelech.

Už se nemusíte schovávat. Udělejte si pohodlí, v místnosti je koneckonců naprostá tma a tak to také zůstane až do východu slunce. Kdyby se vám chtělo, mohli byste dokonce zariskovat a lehnout Caroline po bok, protože spí, jako kdyby ji do vody hodil, a nevnímala by vás – jen byste se jí nesměli dotknout.

No tak, nic vám nebrání. Teď už spí. Zvedněte příkrývku a polehoučku vklouzněte za ní. Nevadí, jestli jste žena: v téhle době spolu ženy spí zcela běžně. A jestli jste muž, tak na tom sejde ještě méně: už tu před vámi byly stovky jiných.

přeložil Viktor Janiš

The Twelve Days of Christmas

On the first day of Christmas,
my true love sent to me
A partridge in a pear tree.

On the second day of Christmas,
my true love sent to me
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the third day of Christmas,
my true love sent to me
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the fourth day of Christmas,
my true love sent to me
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the fifth day of Christmas,
my true love sent to me
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the sixth day of Christmas,
my true love sent to me
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the seventh day of Christmas,
my true love sent to me
Seven swans a-swimming,
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the eighth day of Christmas,
my true love sent to me
Eight maids a-milking,
Seven swans a-swimming,
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the ninth day of Christmas,
my true love sent to me
Nine ladies dancing,
Eight maids a-milking,
Seven swans a-swimming,
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the tenth day of Christmas,
my true love sent to me
Ten lords a-leaping,
Nine ladies dancing,
Eight maids a-milking,
Seven swans a-swimming,
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the eleventh day of Christmas,
my true love sent to me
Eleven pipers piping,
Ten lords a-leaping,
Nine ladies dancing,
Eight maids a-milking,
Seven swans a-swimming,
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree.

On the twelfth day of Christmas,
my true love sent to me
Twelve drummers drumming,
Eleven pipers piping,
Ten lords a-leaping,
Nine ladies dancing,
Eight maids a-milking,
Seven swans a-swimming,
Six geese a-laying,
Five golden rings,
Four calling birds,
Three French hens,
Two turtle doves,
And a partridge in a pear tree!

Dvanáct vánočních dnů aneb Jak to bylo ve skutečnosti. . .

První den vánoční

Slečna Agnes McHolsteinová
Cash Avenue 69
Beaver Valley, Kolorádo

14. prosince 1994

Nejmilejší Johne,
dnes mi pošťák doručil koroptev na hrušni. Jsi tak pozorný! Žádný dárek mě nemohl překvapit víc.

S přáním všeho dobra
Agnes

Druhý den vánoční

15. prosince 1994

Drahý Johne,
dnes jsem poštou dostala tvůj další krásný dárek. Bože můj! Dvě hrdličky! Moc jsi mě potěšil. Jsou naprosto rozkošné.

S láskou,
Agnes

Třetí den vánoční

16. prosince 1994

Milý Johne,
já nemám slov! Ty nevíš, co s penězi, vid? Že si děláš takovou škodu. Tři francouzské slepičky. Jsou vážně moc pěkné, ale skutečně jsi až příliš štědrý.

Měj se pěkně,
Agnes

Čtvrtý den vánoční

17. prosince 1994

Johne,
dnes mi pošťák doručil čtyři tokající ptáky. Ne že by se mi nelíbili, ale není té drůbeže trošku moc? Už to s tou romantikou nebudeme přehánět, ano?

Měj se,
Agnes

Pátý den vánoční

18. prosince 1994

Nejdražší Johne,
dnes jsem poštou dostala pět zlatých prstýnků – na každý prst jeden. Je to od tebe sice kapánek bláznivé, ale hrozně milé! Musím ti však říct, že všechno to pťactvo dělá strašlivý kravál. Začíná mi to už docela vadit.

S láskou,
Agnes

Šestý den vánoční

19. prosince 1994

Drahý Johnne,
když jsem dnes otevřela dveře na chodbu, našla jsem šest hus na vejcích. Seděly na schodech. Takže teď už si zase budeme posílat drůbež? Ty husy jsou obrovské. Kam je mám, prosím tě, dát? Sousedi si začínají stěžovat a já kvůli tomu kejhání v noci nespím. Už dost! Prosím!

Srdečně,
Agnes

Sedmý den vánoční

20. prosince 1994

Johne,
jsi normální? Sedm plovoucích labutí. Co je tohle za vtip? Všude po domě jsou kuřince a to kejhání a kdákání nepřestane ani v noci. Nemůžu spát a jsem už trošičku hysterická. Už to není vtipné! Neposílej žádné další ptáky!

Zdraví
Agnes

Osmý den vánoční

21. prosince 1994

Tak aby bylo jasno,
než tohle, to radši zase pošlej tu drůbež. Co mám dělat s osmi dojícími dojičkami? Nestačí, že mám z baráku kurník. Ty holky si přivedly vlastní krávy! Podělaly mi trávník a v baráku už není k hnutí. Zklidni se, ty janku.

Agnes

Devátý den vánoční

22. prosince 1994

Hod' tam zpátečku, ty blbečku!
Devět pískajících pištců. Ty teda mají výdrž. Od včerejšího rána se honí za těma dojičkama. Krávy jsou z toho naprosto šílený a šlapou po ptákách, který řvou jak pomínutý. Spokojen? Sousedí sepisují petici a chtějí mě vystěhovat.

To se ti fakt povedlo,
Agnes

Desátý den vánoční

23. prosince 1994

Jsi blbej nebo navedenej?
Kolem mě tančí deset panen. I když jestli tohle jsou panny, tak já jsem Panna Orleánská! Celou noc se válely s těma pištcema. Krávy mají problémy se střevama. V obýváku tečou sračky proudem. Z bytového úřadu mi poslali předvolání, abych vysvětlila, proč nechci povolit demolici tohotohle chliva.

Volám na policii.
A nedělám si prdel!

Jedenáctý den vánoční

24. prosince 1994

Tak poslyš, ty jeden debilní sadisto,
co to jako je – jedenáct skákajících pánů? Začali, samozřejmě, hned
skákat na ty dojičky. Pištcí to dělali s krávama. Všech dvacet tři
ptáků při tom chcíplo. Udupali je. Při orgii. Doufám, že pán je
spokojený.

Nenávidím tě, ty hajzle!

Agnes

Dvanáctý den vánoční

Právnícká kancelář
Badger, Bender a Cahole
Knave Street 303
Chicago, Illinois
25. prosince 1994

Vážený pane,
sdělujeme vám, že jsme dali zadržet dvanáct bubnujících bube-
níčků, které jste poslal naší klientce, slečně Agnes McHolsteinové.
Po obdržení vaší zásilky slečna McHolsteinová zkolabovala. Upo-
zornujeme vás, že nyní evidujeme veškerou její korespondenci. Po-
kud byste ji chtěl navštívit v nervovém sanatoriu Šťastné údolíčko,
kam byla převezena, vezměte, prosím, na vědomí, že pracovníci
sanatoria mají pokyn střílet bez výstrahy. V příloze vám posíláme
kopii zatykače, který byl na vás vydán.

Srdečně,
Badger, Bender a Cahole

odhalil a přeložil Standa Rubáš

A. E. Housman: XXX

(z cyklu *A Shropshire Lad*)

Já nejsem první, víc zla jiní
smýšleli, než vskutku činí:
co na tom, když se za noci
chvěju v dusnu tmy tonoucí.

Po pravdě, oni víc než já
stáli a pot je poléval,
do slabin řal je mráz a žár,
strach s touhou jeden svár.

Jak já v horečných krůpějích,
jak oni já však dospěji
k cíli na lože z prachu tam,
kde chlad a žár víc nepoznám.

Však z mého hrobu nevane
teď vítr, jenž by tišil mne,
mráz s ohněm v prudkém vzplanutí
v mém nitru a noc k zalknutí.

přeložila Šárka Kühnová

J. H. Gray: Dívky, co nezklamou

(úryvek)

Hledáme dívky, co nezklamou,
se srdcem, na něž je spoleh.
Čisté jak lilie – od květu
až po to všechno tam dole.

Milovat – to ať se naučí:
srdce si ceníme u žen!
Chcem ty, co zkonejší v náručí
robátka i silné muže.

Jiskru a vtip – chytrou hlavičku?
Ty má rád jen jeden z mála.
My dáme vždy přednost srdíčkům:
po těch je poptávka stálá.

přeložila Zuzana Štátná

Elektronickou verzi Plav Revue naleznete na adrese www.splav.cz.